

**BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
DOCTORAL SCHOOL OF PHILOSOPHY**

***Value and Meaning in Existential Philosophical Perspective.
Implications of Logotherapy and Existential Analysis in the
Philosophical Analysis of Decision Situations***

DOCTORAL THESIS

ABSTRACT

**Scientific Coordonator:
Prof. univ. dr. Veress Carol**

**PhD Candidate:
Hosszú (Vincze) Csilla Mária**

2022

Keywords

existence, existential analysis, logotherapy, conscience, decision, quality of life, person, spirit, transcendence, intervention point, value, joy, meaning

Table of Contents

Introduction	5
Topic selection and research hypothesis	5
Methodological considerations	6
Philosophical background	7
Logotherapy basics	8
Language used in the dissertation	10
I. The human quality of life	11
I.1. The path of human development	11
I.2. Thrownness into life.....	14
I.3. Time horizons	20
I.4. On the essence of the human quality of life	26
II. Person and existence	29
II.1. Man as a person	29
II.2. Value relations and dimensional ontology	31
II.3. Forces affecting the existence	32
II.4. On the essence of person and existence	36
III. Man's relationship with himself.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.1. The voice of conscience	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.2. Man's encounter with himself.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.3. Man's alienation from himself.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.4. Man's relation to himself, the pledge of his actions.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV. From existence to transcendence.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV.1. Man as a spiritual being	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV.2. Transcendence and spirituality.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

IV.3. Existential tasks	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV.4. Chance and miracle.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
V. Finding meaning	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
V.1. On the meaning of existence	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
V.2. Pathways to value realisation	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
V.3. The role of time in the causal chain of the vicious circle.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VI. The feeling of meaninglessness	86
VII. A multitude of decisions.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.1. The background to the act of decision	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.2. The time factor in decisions	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.3. The process nature of decisions	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.4. Choosing a vocation.....	101
VII.5. Choosing success	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.6. Trapped in perfectionism.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.7. The appreciation of joy and happiness	112
VII.8. Decisions reflecting attitudinal values	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.9. Decision on animals	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.10. The crisis situation as a turning point	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VII.11. The consequences of actions	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VIII. The turning points that emerge in reverse	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Conclusions	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Bibliography	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Abstract

Value and Meaning in Existential Philosophical Perspective. Implications of Logotherapy and Existential Analysis in the Philosophical Analysis of Decision Situations

Topic selection and research hypothesis

In my dissertation, I undertook to investigate the *act of decision*, using the philosophical implications of logotherapy and existential analysis, which were founded by Viktor E. Frankl and are widely used. With your choices, you shape your own destiny. What interests me most in the process of decision making is the *playing field* where the decision is actually made. The moment before the decision is made, when there are still possibilities in several directions. What I want to know is what actually determines the decision situation and the decision that is the outcome of the act. I think that this playing field is very fluid and that in such situations very small things can turn events on their head. I was guided by the aim to recognise the intervention points, so we can become less vulnerable.

Methodological considerations

In my investigation, *philosophy* takes on a dual role, the synthesizing capacity of philosophy becomes important alongside the philosophical traditions. Standing on philosophical ground, I would like to include, alongside philosophy, other disciplines such as psychology, theology or anthropology in the understanding of decision-making situations and what I expect from this *interdisciplinary* approach is that the use of research results from different disciplines pointing in the same direction will lead to a higher level of understanding.

Philosophical background

I started from the premise that decisions cannot be separated from the person who makes them. There is no object without a subject. In the study of existence and existentialism, *phenomenology* provides a secure philosophical framework. As one of the founders of existentialism, Martin Heidegger is inescapable in the study of choices. He called existence the being itself to which the Dasein relates in one way or another, and undertook to develop the question of the meaning of existence. I am interested in the meaning of life specifically from the human point of view. I will therefore not ask about the meaning of life itself in general, but only about man and human behaviour. To do this, I recall the writings of Plato, Aristotle, St. Augustine, Soren Aabye Kierkegaard, Nicolai Hartmann, and others.

Logotherapy foundations

The main pillar of my thesis is the work of the physician and philosopher Viktor Emil Frankl, the founder of the third Viennese psychotherapeutic movement, logotherapy and existential analysis. His philosophically grounded, value- and meaning-centred theory was seen by he himself to be a research direction, thus open to further reflection and cooperation with other orientations. I draw on the writings of his oldest student, clinical psychologist and psychotherapist Elisabeth Lukas, as well as Ottó Zsók, János Vik, Péter Sárkány, Boglarka Hadinger and others. At the same time I also draw on writings by psychologists and theologians.

I. The human quality of life

In this chapter, I trace human development from infancy. We can conclude that a person becomes a moral person when he is able to make moral choices, when he not only sees what is right and wrong in his current choices, but is willing to commit himself to what is right. What you experience and live through has a major impact not only on your social relationships, but also on your relationship with time. Time is to be taken seriously not only because it is the horizon in which, as Martin Heidegger said, “understanding of existence is possible at all”, but also because it is man’s most precious resource. The other resources are of no use to the individual when time is running out. Time cannot be borrowed or saved. Dasein, however, is a possible existence with the possibility of knowing how to become something else. Who we become is up to us.

II. Person and existence

In this chapter I have looked at the ways in which individuals can shape their lives and what really influences their decisions and opinions. In examining man as a person, I have drawn parallels between the theories of Nicolai Hartmann and Viktor E. Frankl. I compared the moral value-bearing character with the pursuit of reason. I describe Hartmann’s value relations and Frankl’s three-dimensional view of man. I have established that it is the spiritual in man that is capable of recognizing values.

III. Man’s relationship with himself

The inner compass responsible for the moral life is conscience, which, according to Viktor E. Frankl, is the sense organ of reason. Our decisions are influenced by our conscience. The conscience has the character of calling, says Martin Heidegger. Richard Rohr, a Franciscan priest and founder of one of the most important secular communities in America, speaks of the two selves that reside in the personality: the true, which is the conscience, and the false, which is the ego. Uniting the parts of the self is a lifelong process. To be in good relationship with ourselves is to embrace our idiosyncrasies. If this is not done, the inner balance is upset and the

individual becomes distanced from himself. Then it becomes necessary to “call forth the will to meaning”. Because the boredom, the emptiness, the vacuum, the isolation experienced in self-distance is worse than physical pain. Elisabeth Lukas thinks it is important to make people aware that everything has a meaning and that everyone has a task that cannot be done by someone else.

IV. From existence to transcendence

I found more and more evidence that humans are spiritual beings. Psychiatry usually only deals with the psychological self, so it cannot even address the ontological, theological or metaphysical self. According to C. Robert Cloninger, spirituality is a personality trait, and he calls a certain spiritual orientation of the individual self-transcendence. Jordan Peterson says transcendence makes an individual stronger. Viktor E. Frankl is also convinced that “self-transcendence is the essence of human existence” because “man is always directed to, and destined for, something” and “to be human is to grow beyond oneself”. At the same time, everyone has to make an existential choice between “absolute meaninglessness” or “absolute meaning-transcendence”, on which one bets his life, since both are conceivable.

V. Finding meaning

The meaning of human existence in the Franklian approach is the realisation of the value potentials that are applicable to the individual, which only he can bring to life, and the inner transformation through action to become what he alone can become, or even what he must become. Martin Heidegger, too, emphasises this characteristic of man, the transcendental creative self, responsible for itself, creating itself and the world. According to Viktor E. Frankl, the search for meaning is nothing other than existence. Meaning is always addressed to a specific person. Viktor E. Frankl defines three ways of realising meaning: the creative value, with which we shape the world, the experiential value, with which we receive the world, and the attitudinal value, which presupposes the capacity for suffering and which is activated when the first two are no longer possible. Adjustment is an internal process, a process of becoming a person, in which one is forced to take a stand against one’s own character.

VI. The feeling of meaninglessness

The feeling of meaninglessness is most often caused by noogenic neurosis, which can be traced back to conflicts of conscience and existential frustration. Because the people affected perceive their lives as empty, boring, lonely, scary, they either try to engage in more stimulating activities such as travel, games, extreme sports, pleasure-seeking, or they become increasingly withdrawn and trapped in self-pity. However, meaning is given for everyone and is available at every moment, in both positive and negative ways.

VII. A multitude of decisions

Another peculiarity of the dissertation is that it lists a multitude of choices, from self-destruction and suicide to realisations of meaning. This gives a better insight into the complex spiritual, psychological and mental processes that precede a decision. The analytical analysis of decisions reveals the background of decision situations and the specificities of the decision act: the role of communication; the time factor in decisions; the process nature of decisions with the transformation of actions into habits and the role of major decisions in life management; choosing a vocation, Soren Kierkegaard's call of the self to choose the self and Max Weber's theory of responsibility; choosing success; the trap of perfectionism; comparing the valorisation of joy and happiness with Mihály Csíkszentmihályi's experience of flow; decisions reflecting attitudinal values; decisions about animals; with a special focus on crisis situations as turning points. Action is always accompanied by positive or negative consequences, emotions and expressions of self-esteem. It is important to be aware of one's responsibility and that inaction is also a choice.

VIII. The turning points that emerge in reverse

The dissertation also discusses why connections become understandable in retrospect. Viktor E. Frankl was also of the opinion that it takes five to ten years to really understand the purpose of specific elements in one's life. This idea is presented here through case studies and stories, but we are all familiar with this phenomenon.

Conclusions

My first observation is that it is simply not possible to make a conscious decision without the individual performing a philosophical act. In my search for the act of decision, I was looking for the playing area where the decision has not yet been made. It turns out that there is indeed a phase where you can intervene, even if it is sometimes very narrow. However, the dissertation also has some surprising consequences.

When I contrasted the theories of Nicolai Hartmann and Viktor E. Frankl, I found that they had similar views on the essence of personhood, only the terms they used seemed to make their statements seem far apart. Because it is the spiritual in man that is able to recognise values. The value that a person recognizes is obviously meaningful to him, and the fulfilment of meaning becomes valuable, a value in the life of the individual.

The other insight and originality of the dissertation is the further reflection on the vicious circle as depicted by Elisabeth Lukas and also published by János Vik. In fact, the vicious circle is nothing more than a chain of constantly interacting, mutually conditioned elements. It reveals one of the main discoveries of Viktor E. Frankl's logotherapy, how the feeling of

meaninglessness is formed. In the sense of logotherapy, the feeling of meaninglessness causes psychological illness, and the circle clearly shows where the intervention point is. The social psychologist Philip Zimbardo and his colleague John Boyd have spent decades of research breaking down the subjective perception of time experienced by individuals into different time perspectives. I included these six time perspectives into the diagram separately, and it turns out that past-positive, future-oriented and transcendental-future-oriented believers are unlikely to become prisoners of the vicious circle. They have a positive attitude towards time, which enables them to make sense of any situation in life. For past-negative, present-fatalistic and present-hedonistic believers, their attitude towards time makes it difficult to recognize the moments waiting for meaning to be fulfilled and increases or even creates a sense of meaninglessness. The time perspectives can be changed, giving us another point where we can intervene in the process of the circular mechanism. Thus, we now have two possible interventions in the causal chain through which life can be made more meaningful.

In examining the time factor and the relationship to time, I came to another important realisation. I was aware of the future orientation of existential analysis and logotherapy, and now, my investigations have revealed how extreme beliefs about the past and present affect the search for meaning. But it also follows from this that the fulfilment of one's personal meaning cannot be separated from time. My realisation is that when one loses the sense of time due to injury or illness, one's desire for the fulfilment of meaning is practically extinguished.

Bibliography

ABRAMS, Douglas: *Az öröm könyve. Tartós boldogság egy változó világban.* (Ford. Illés Róbert), Helikon, Budapest, 2021.

ALMÁSI Kitti: *A te döntésed*, Kulcslyuk, Budapest, 2022.

ARISZTOTELÉSZ: *Eudemoszi etika.* (Ford. Steiger Kornél.) In: *Eudemoszi etika; Nagy etika.* Gondolat, Budapest, 1975.

ARISZTOTELÉSZ: *Politika.* (Ford. Szabó Miklós.) Gondolat, Budapest, 1994.

- AUGUSTINUS Szent Ágoston: *A Szentháromságról* (De Trinitate). (Ford. Gál Ferenc.) Szent István Társulat, Budapest, 1985.
- AUGUSTINUS Szent Ágoston: *Vallomások* (Confessiones). (Ford. Városi István.) Gondolat, Budapest, 1987.
- AUGUSTINUS Szent Ágoston: *A boldog életről / A szabad akaratról* (Ford. Tar Ibolya.) Európa, Budapest, 1989.
- AUGUSTINUS Szent Ágoston: *Az Isten városáról* (De Civitate Dei). (Ford. Földváry Antal.) Kairosz, Budapest, 2006.
- BAGDY Emőke–PAP János: *Ma még nem nevettem*. Kulcslyuk, Budapest, 2011.
- BAGDY Emőke: *Utak önmagunkhoz*. Kulcslyuk, Budapest, 2012.
- BAGDY Emőke: *Szívbe vésett erő: az életbátorság*, in.: *Életbátorság. Hogyan ne adjuk fel a nehéz helyzetekben?* Kulcslyuk, Budapest, 2021.
- BAKOS Ferenc–PÉNTEK János–TEISZLER Pál: *Idegen szavak szótára*. Kriterion, Bukarest, 1979.
- BŐJTE Csaba–KARIKÓ Éva: *Ablak a végtelenre*. Helikon, Budapest, 2009.
- BRUNCSÁK István: *Az értelemkérdés Victor E. Frankl logoterápiájában*. In.: EGYED Péter szerk.: *Biztonságos és szétesett világok*. LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár, 2009. 28–47.
- BUDA László: *Mit üzen a lelked? Önfogadás, önszeretet, öngyógyítás a gyakorlatban*, Kulcslyuk, Budapest, 2016.
- BUDA László: *Kapcsolat önmagunkkal*. In: MOLNÁR Eszter szerk. *Találkozás önmagaddal*. Guruló Egyetem, Budapest, 2020. 12–16.
- BUTLER, Patrick: *Sheila Seleokane: hard to grasp how body was not found for years, says coroner*. In: *The Guardian*, 2022.07.21.
- BYUNG-CHUL, Han: *A kiegész társadalma*. (Ford. Miklódy Dóra.) Typotex, Budapest, 2019.
- CAPLAN, Gerald: *Principles of preventive psychiatry*. New York, Basic Books, 1964.
- COHEN, Bernard–SMITH, George E.: *The Cambridge Companion to Newton*. Cambridge University Press, Cambridge, 2002.

- COSTELLO, Stephen J.: *Logotherapy as Philosophical Practice*. In.: EGYED Péter szerk.: *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár – Budapest, 2015. 122–153.
- CZUCZOR Gergely–FOGARASI János, *A magyar nyelv szótára*. Athenaeum, Budapest, 1862.
- CSÍKSZENTMIHÁLYI Mihály: *Az öröm művészete. Flow a mindennapokban* (Ford. Halmos Mária.) Libri, Budapest, 1997.
- DAUBNER Béla: *Én kontra mi*. In: MOLNÁR Eszter szerk.: *Találkozás önmagaddal*. Moti Books, Budapest, 2020. 100–104.
- DOSTAL, Robert J.: *Heidegger and the hermeneutic turn (Heidegger és a hermeneutikai fordulat)*. In: *The Cambridge Companion to Heidegger*/ edited by Charles Guignon, Cambridge University Press, New York, 1993.
- EGYED Péter: *Érték és történelem*. Pro Philosophia, Kolozsvár, 2008.
- EGYED Péter: *A pánik világa*. In.: EGYED Péter szerk.: *Biztonságos és szétesett világok*. LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár, 2009. 49–70.
- ELEKES Szende: *Az öntraszcendencia fogalmának interdiszciplináris megközelítése*. In: EGYED Péter szerk.: *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár – Budapest, 2015. 19–33.
- EMMONS, Robert A.–McCULLOGH, Michael E., *Counting blessings versus burdens*. An experimental investigation of gratitude and subjective well-being in daily life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2003. 377–389.
- ERIKSON, Erik H.**: *The concept of ego identity*. In: *Amer. Psychoanal. Assn.*, 4, 1956.
- FEHÉR M. István: *Az élet értelméről. Racionalizmus és irracionálizmus között*. Kossuth, Budapest, 1991.
- FRANKL, Viktor E.: *Die Existenzanalyse und die Probleme der Zeit (Az egzisztencia-analízis és a kor problémái)*. Amadeus Edition, Wien, 1947.
- FRANKL, Viktor E.: *Antropologische Grundlagen der Psychotherapie*, Hans Huber, Bern–Stuttgart–Wien, 1975.
- FRANKL, Viktor E.: *Autobiography*. Plenum, New York, 1997.
- FRANKL, Viktor E.: *Az ember az értelemre irányuló kérdéssel szemben*. (Ford. Molnár Mária és Schaffhauser Ferenc.) Jel, Budapest, 2005.

- FRANKL, Viktor E.: *Az érés pszichohigiéniája*. In: Viktor E. FRANKL: *Az ember az értelemre irányuló kérdéssel szemben*. (Ford. Molnár Mária és Schaffhauser Ferenc.) Jel, Budapest, 2005.
- FRANKL, Viktor E.: *Mi az ember?* A Bécsi Orvosi Társaság megbízásából 1949. március 25-én tartott emlékbeszéd. In: Viktor E. FRANKL: *Az ember az értelemre irányuló kérdéssel szemben*. (Ford. Molnár Mária és Schaffhauser Ferenc.) Jel, Budapest, 2005.
- FRANKL, Viktor E.: *Értelem és egzisztencia*, Jel, Budapest, 2006.
- FRANKL, Viktor E.– LAPIDE, Pinchas: *Istenkeresés és értelemkérdés* (Ford. Szemere János.) Jel, Budapest, 2007.
- FRANKL, Viktor E.: *Der unbewußte Gott*. Editura Dtv, München, 2009.
- FRANKL, Viktor E.: *A tudattalan Isten*. (Ford. Varga Judit – Bircsák Anikó – Varga Zsófia.) EuroAdvice, Budapest, 2002.
- FRANKL, Viktor E.: *Az egzisztenciaanalízis és logoterápia alapjai* (1959). In: SÁRKÁNY Péter – ZSÓK Ottó: *Die Grundlagen der Logotherapie. Eine zweisprachige Textsammlung. A logoterápia alapjai. Kétnyelvű szöveggyűjtemény*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2010.
- FRANKL, Viktor E.: *...mégis mondj igent az életre! Egy pszichológus megéli a koncentrációs tábor*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2010.
- FRANKL, Viktor E.: *A szenvedő ember*. (Ford. Bruncsák István és Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2012.
- FRANKL, Viktor E.: *Orvosi lelkipozozás*. (Ford. Jakabffy Imre és Jakabffy Éva.) Jel, Budapest, 2015.
- FRANKL, Viktor E.: *10 tézis a személyről*. In: *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. Többlet kiadvány. LENTE-EMFT, Kolozsvár, 2017.
- FRANKL, Viktor E.: *Az élet értelméről*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Libri, Budapest, 2020.
- FRANKL, Viktor E.: *Das Leiden am sinnlosen Leben*. Herder, 2021.
- FRANKL, Viktor E.: *Válaszd az életet, Visszaemlékezések*. (Ford. J. Győri László.) Open Books, Budapest, 2021.
- FÜREDI Júlia: *Elég! Kiegyetem. Most hogyan tovább?* Kulcslyuk, Budapest, 2021.

- GADAMER, Hans–Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja.* (Ford. Bonyhai Gábor.) Gondolat, Budapest, 1984.
- GÁNTI Bence: *Én kontra mi.* In: MOLNÁR Eszter szerk. *Találkozás önmagaddal.* Guruló Egyetem, Budapest, 2020. 106–113.
- GÁNTI Bence: *Megbocsátás.* In: MOLNÁR Eszter szerk. *Találkozás önmagaddal.* Guruló Egyetem, Budapest, 2020. 136–149.
- HADINGER, Boglarka: *A beállítódás megváltoztatásának módszerei.* In: SÁRKÁNY Péter – VIK János szerk. *Értelemkeresés és személyiségfejlesztés.* Jel, Budapest, 2013. 52–90.
- HADINGER, Boglarka: *Személyiségfejlesztés a gyakorlatban. Hogyan alkotnak az ember lényegi vonásai összehangolt teamet?* In: SÁRKÁNY Péter – VIK János szerk. *Értelemkeresés és személyiségfejlesztés.* Jel, Budapest, 2013. 169–199.
- HARLOW, Harry: *Affectional Responses in the Infant Monkey (Szeretetreakció a csecsemő majmokban).* In: *Science*, 31 aug 1959, Volume 130, Number 3373.
- HAJDUSKA Marianna: *Krízislélektan.* ELTE Eötvös, Budapest, 2015.
- HARTMANN, Nicolai: *Új ontológia Németországban.* In: *Lételméleti vizsgálódások. Válogatás kisebb írásaiból.* (Ford. Redl Károly.) Gondolat, Budapest, 1972.
- HARTMANN, Nicolai: *Etika.* (Ford. Simon Ferenc.) Noran Libro, Budapest, 2013.
- HELLER Ágnes: *Az igazságosságon túl.* Gondolat, Budapest, 1990.
- HELLER Ágnes: *Morálfilozófia.* Cserépfalvi, Budapest, 1996.
- HELLINGER, Bert: *A forrás nem kérdi, merre visz az útja.* (Ford. Szász Andrea.) Bioenergetic, Budapest, 2019.
- HEIDEGGER, Martin: *Lét és idő.* (Ford. Vajda Mihály, Angyalosi Gergely, Bacsó Béla, Kardos András, Orosz István.) Osiris, Budapest, 2007.
- HILLMAN, James: *We've Had a Hundred Years of Psychotherapy – and the World's Getting Worse.* Harper Collins, New York, 1992.
- JASPERS, Karl: *Bevezetés a filozófiába.* (Ford. Szathmáry Lajos.) Európa, Budapest, 1996.
- JÓZSEF Attila: *Két hexaméter.* In: JÓZSEF Attila: *Minden verse és versfordítása.* Szépirodalmi, Budapest, 1987.

JUHÁSZ József–SZŐKE István stb. *Magyar értelmező kéziszótár*. Akadémiai, Budapest, 1992.

KÁNTOR Viola: *A hit, mint erőforrás az élet fordulópontjaiban. Az életvégi megelégedettség és a vallásos hit kapcsolatának vizsgálata marosvásárhelyi idősök körében*. In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2018. 90–115.

KEREKES Erzsébet: *Keresztény gyökerek Heidegger gondfogalmában. Gond és idő*. In: VERESS Károly szerk. *Erdélyi Múzeum*. Erdélyi Múzeum–Egyesület, Kolozsvár, 2015. 12–28.

KIERKEGAARD, Soren, *Vagy-vagy*, (Ford. Dani Tivadar.) Gondolat, Budapest, 1978.

KIERKEGAARD, Soren *Írásaiból*. (Ford. Dani Tivadar, Vlaczkai László, Veress Miklós.) Gondolat, Budapest, 1982.

KISS Gabriella: *Demencia és a család. A demenciával élő időseket gondozó családok terhelődésének szerepe a tartós bentlakásos otthoni elhelyezés kezdeményezésében*. Doktori dolgozatok 27. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2020.

KUNDERA, Milan: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*. (Ford. Körtvélyessy Klára.) Európa, Budapest, 2020.

KURZ, Wolfram: *Értelemkeresés*. In: SÁRKÁNY Péter – VIK János szerk. *Értelemkeresés és személyiségfejlesztés*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2013. 13–51.

KURZ, Wolfram: *Értelemkeresés a lélek belső értékkonfliktusainak legyőzése által. Egzisztenciaanalitikai-teamorientált módszer*. In: SÁRKÁNY Péter – VIK János szerk. *Értelemkeresés és személyiségfejlesztés*. Jel, Budapest, 2013,

KÜBLER-ROSS Elisabeth: *A halál és a hozzá vezető út*. (Ford. Blasszauer Béla.) Gondolat, Budapest, 1988.

LUKAS, Elisabeth: *Psychologische Seelsorge – Logotherapie – die Wende zu einer menschenwürdigen Psychologie*. Herder-Verlag, Freiburg, 1993.

LUKAS, Elisabeth: *Beteljesülés – értelemkérdés időskorban*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2008.

LUKAS, Elisabeth: *Szabadság és identitás. A függőség problémája logoterápiai megközelítésben*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2009.

- LUKAS, Elisabeth: *A bölcsesség mint orvosság*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2014.
- LUKAS, Elisabeth: *Spirituális lélektan. Az értelmes élet forrásai*. (Ford. Bodnár Éva és Oláh Zsuzsanna.) Új Ember, Budapest, 2014.
- LUKAS, Elisabeth: *Mondj búcsút a kiégésnek! Elkötelezetten, bátran és káros stressz nélkül élni*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Ursus Libris, Budapest, 2018.
- LUKAS, Elisabeth: *Értelemkérdés és életöröm*. (Ford. Bruncsák István.) Ursus Libris, Budapest, 2019.
- LUKAS, Elisabeth: *Viktor Frankl gondolatai hitről és Istenről*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Ursus Libris, Budapest, 2021.
- MASLOW, Abraham – ASSAGIOLI, Roberto – WILBER, Ken: *Bevezetés a transzperszonális pszichológiába*. Ursus Libris, Budapest, 2006.
- MERTON, Thomas: *Love and Living*. Harcourt, Orlando, 1979.
- MÉREI Ferenc–V. BINÉT Ágnes: *Gyermeklélektan*. Medicina, Budapest, 1997.
- MIRNICS Zsuzsanna: *A személyiség építőkövei. Típus-, vonás- és biológiai elméletek*. Bölcsész Konzorcium, Budapest, 2006.
- MRUSEK, Renate: *Logoterápiai gyakorlat. A belső team ábrázolása és mozgatása*. In: SÁRKÁNY Péter – VIK János: *Értelemkeresés és személyiségfejlesztés*. (Ford. Kalocsai Varga Éva.) Jel, Budapest, 2013. 125–167.
- DOSTAL Bence: *Képesek vagyunk-e a változásra?* Friderikusz Podcast 37. adása, 2022. január 20. <https://www.youtube.com/watch?v=ctzFke3EKyM> Letöltés dátuma: 2022.04.25.
- NECULAU, Radu: *Filosofii terapeutice ale modernității târzii. Hermeneutică, teorie critică, pragmatism*. Polirom, Iași, 2001.
- NEMES László: *Az élet értelme*, FiloVízió, 2021 április 7., https://www.youtube.com/watch?v=fPVpqEEm_sU Letöltés dátuma: 2022.05.30.
- NIETZSCHE, Friedrich: *Götzen-Dämmerung, oder, Wie man mit dem Hammer philosophiert*. Insel Verlag 1984.
- ORVOS-TÓTH Noémi: *Szabad akarat*, Jelenkor, Budapest, 2021.

- PRIMAVESI Oliver–RAPP Christof: *Arisztotelész*. (Ford. Steiger Kornél.) Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2018. 110.
- PAPP Miklós: *Az életvezetés etikája*. Lazi, Szeged, 2016.
- PATAKY Krisztina: *Belső-team a színpadon. Egy logoterápiás gyakorlat ismertetése*. In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2016. 25–38.
- PERECZ László: *Ki a filozófus? Magyar filozófiatörténeti tanulmányok*. Pro Philosophia, Kolozsvár–Szeged, 2017.
- PETKI Pál: *A szabadság mint a lét struktúrájának meggyengítése*. In: VERESS Károly szerk. *Erdélyi Múzeum*, LXXX.kötet, Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2018. 72–80.
- PETŐFI Sándor: *Pató Pál úr*. In: Petőfi Sándor *Költemények*. Irodalmi, Bukarest, 1968.
- PLATÓN: *Állam*. In: PLATÓN: *Összes művei* II. kötet. (Ford. Szabó Miklós.) Európa, Budapest, 1984.
- PLATÓN: *Phaidrosz*. In: PLATÓN: *Összes művei* II. kötet. (Ford. Kövendi Dénes.) Európa, Budapest, 1984.
- PLATÓN: *Phaidón*. In: PLATÓN: *Összes művei* II. kötet. (Ford. Kerényi Grácia.) Európa, Budapest, 1984.
- PLESEK Zoltán: *Igazság és értelemkeresés a gyógyítási modellekben és alternatívákban*. In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2016. 30–53.
- PRIMAVESI, Oliver – RAPP, Christof: *Arisztotelész*. (Ford. Steiger Kornél.) Atlantisz, Budapest, 2018.
- PUSZTAI Ferenc: *Magyar Értmező Szótár*. Akadémiai, Budapest, 2010.
- ROHR, Richard: *Az elengedés szabadsága*. (Ford. Révész M. Magda.) Korda, Kecskemét, 2014.
- ROHR, Richard: *Halhatatlan gyémánt. Igaz Énünk keresése*. (Ford. Malik Tóth István.) Ursus Libris, Gyál, 2014.
- SCHAFFHAUSER, Franz: *Nevelés az élet értelmessége jegyében. A logopedagógia nevelésfilozófiai megalapozásához*. In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2018. 44–67.

- SAFRANSKI, Rüdiger: *Egy némethoni mester Heidegger és kora.* (Ford. Rácz Péter, Schein Gábor, Tatár Sándor.) Európa, Budapest, 2000.
- SARTRE, Jean-Paul: *Being and Nothingness.* Philosophical Library, New York, 1956.
- SÁRKÁNY Péter: *Filozófiai lélekgondozás.* Jel, Budapest, 2008.
- SÁRKÁNY Péter: *Bevezetés a filozófiai lélekgondozásba.* In: EGYED Péter szerk.: *Biztonságos és szétesett világok.* LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár, 2009. 83–109.
- SÁRKÁNY Péter: *Az értelmközpontú egzisztenciaanalízis módszertana.* In: EGYED Péter szerk.: *Logoterápia és egzisztenciaanalízis.* LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár – Budapest, 2015. 83–103.
- SÁRKÁNY Péter: *Logopedagógia versus egzisztenciális pedagógia. Nevelésfilozófiai számvetés.* In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis.* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2016. 161–170.
- SÁRKÁNY Péter: *A játék értelmezés rétegei Eugen Fink filozófiájában.* In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis.* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2018. 178–190.
- SÁRKÁNY Péter: *Balgaság – butaság – hülyeség.* In: VERESS Károly szerk. *A butaság. Egyed Péter – emlékkonferencia.* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár, 2018. 73–81.
- SELIGMAN, Martin: *Flourish – élj boldogan! A boldogság és jóllét radikálisan új értelmezése.* (Ford. Bozai Ágota.) Akadémiai, Budapest, 2011.
- SINGH, Kathleen Dowling: *The Grace in Dying.* Harper Collins, New York, 2000.
- SHAFFHAUSER, Franz: *Nevelés az élet értelmessége jegyében. A logopedagógia nevelésfilozófia megalapozásához.* In: *Többlét–Logoterápia és egzisztenciaanalízis,* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár, 2018.
- SHELLER, Max: *A filozófia lényegéről.* (Ford. Zuh Deodáth.) Szent István Társulat, Budapest, 2008.
- SCHWENDTNER Tibor–BUCZKÓ Zsuzsanna–PODLOVICS Éva: *Az önazonosság konstitúciós szintjei a Lét és időben.* In: HUSZTI Tímea szerk. *Docendo discimus: Doktoranduszhallgatók és témavezetőik közös tanulmányai a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájából.* Miskolc, 2013.

- SZALAI Mátyás: *A hivatás esztétikai és vallási dimenziója. Kiegészítő elemzések a hivatás filozófiájához.* In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis.* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2016. 89–115.
- SZILIKA-IVÁN Emőke: *Az értelem- és érték-központú munka. Logoterápia az üzleti élet szimpadán.* In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis.* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2016. 8–28.
- SZILIKA-IVÁN Emőke: *Reziliencia – a rugalmas ellenállóképesség érték- és értelemcentrikus megközelítése.* In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis.* LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2017. 9–24.
- TUDOMÁNYOS és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára. <https://meszotar.hu/keres-krizis>
- UNGVÁRI ZRÍNYI Imre: *Morálfilozófia.* Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2008.
- UNGVÁRI ZRÍNYI Imre: *Válságtényezők és/vagy felelősség-perspektívák.* Gondolkodás, jövőkép, életmód. In: UNGVÁRI ZRÍNYI Imre–VERESS Károly szerk. *Válságtapasztalatok és etikai távlatok.* Presa Universitara Clujeana, Kolozsvár, 2011. 85–98.
- UNGVÁRI ZRÍNYI Imre: *A tudós és a tudomány „felelőssége”.* In: UNGVÁRI ZRÍNYI Imre szerk.: *A szellem korrumpálása?* Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2018. 225–247.
- VERESS Károly: *A tapasztalat végessége.* In: VERESS Károly–LURCZA Zsuzsanna szerk.: *A végesség tapasztalata. Hermeneutikai és alkalmazott filozófiai kutatások.* Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2011. 81–105.
- VERESS Károly: *Az életgyakorlat válsága.* In: UNGVÁRI ZRÍNYI Imre–VERESS Károly szerk.: *Válságtapasztalatok és etikai távlatok.* Presa Universitara Clujeana, Kolozsvár, 2011. 153–162.
- VERESS Károly: *A magunkrapillantás követelménye.* In: VERESS Károly: *Lehet-e másként élni? Életgyakorlati kérdések.* Korunk Komp-Press, Kolozsvár, 2016. 190–219.
- VERESS Károly: *A saját életet élni.* In: VERESS Károly: *Lehet-e másként élni? Életgyakorlati kérdések.* Korunk Komp-Press, Kolozsvár, 2016. 13–35.
- VERESS Károly: *Lehet-e az etika „alkalmazott”?* In: VERESS Károly: *Lehet-e másként élni? Életgyakorlati kérdések.* Korunk Komp-Press, Kolozsvár, 2016. 220–231.
- VERESS Károly: *Az alkalmazás filozófiai aktualitása.* In: VERESS Károly szerk. *Erdélyi Múzeum, LXXX.kötet, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2018. 115–124.*

- VERESS Károly: *A felelősség mint kérdés*. In: VERESS Károly: *Idea és tapasztalat határán (Lábjegyzeteim Platónhoz)*. Egyetemi Műhely–Magyar Filozófiai Társaság, Kolozsvár–Budapest–Szeged, 2020. 149–168.
- VINCZE Csilla: *A mindenhez is értő ember*. In: VERESS Károly szerk. *A butaság. Egyed Péter-émlékkonferencia*. LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár, 2018. 82–89.
- VINCZE Csilla: *A tudás emberének hivatása az egzisztenciaanalízis szempontjából*. In: UNGVÁRI ZRÍNYI Imre szerk.: *A szellem korrumpálása?* Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2018. 249–264.
- VINCZE Csilla: *Az értelmekérdés vonzásában*. In: VERESS Károly szerk. *Erdélyi Múzeum*, LXXX.kötet, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2018. 190–193.
- VINCZE Csilla: *Az értelmes élet allappillérei*. In: VERESS Károly szerk. *Erdélyi Múzeum*, LXXXII.kötet, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2020. 158–161.
- VINCZE Csilla: *Személy és egzisztencia*. In: VERESS Károly szerk. *Az interkulturalitás és a posztkulturalitás határán (Hagyonykritikai és aktuálfilozófiai vizsgálódások)*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2021. 47–58.
- VIK János: *Az élet értelme. Logoterápiái megközelítés*. In: BODÓ Márta szerk.: *Érték, értelem, lelkiesség*. Verbum, Kolozsvár, 2009. 75–104.
- VIK János: *Válságban a jólét*. In: UNGVÁRI ZRÍNYI Imre–VERESS Károly szerk. *Válságtapasztalatok és etikai távlatok*. Presa Universitara Clujeana, Kolozsvár, 2011. 205–214.
- VIK János: *A logoterápia vallásfilozófiai és teológiai dimenziói: Frankl és a teodicea-kérdés*. In: EGYED Péter szerk.: *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL – EMFT, Kolozsvár – Budapest, 2015. 35–61.
- VIK János: *Benne vagyok, ha értelme van! Egy műveltségelméleti vízió a frankli logoterápia és egzisztenciaanalízis kontextusában*. In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*. LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2018. 33–42.
- WEBER, Max: *A tudomány és a politika mint hivatás*. (Ford. Glavina Zsuzsa.) Kossuth, Budapest, 2004.
- WILBER, Ken: *Integrál meditáció, Hogyan segít az éber figyelem a felnövésben, a felébredésben és mindezeknek a gyakorlatba való átültetésében?* (Ford. Kós Judit.) Ursus Libris, Budapest, 2016.

YALOM, Irvin D.: *Egzisztenciális pszichoterápia*. (Ford. Adorján Zsolt.), Animula, Budapest, 2006.

YALOM, Irvin D.– YALOM, Marilyn: *Halálról és életről*. (Ford. Orosz Ildikó.) Park, Budapest, 2021.

YALOM, Irvin D.: *Úton önmagamhoz. Egy pszichoterapeuta emlékiratai*. (Ford. Orosz Ildikó.) Park, Budapest, 2019.

ZIMBARDO, Philip–BOYD, John: *Időparadoxon. Hasznosítsuk újra a tegnapot, élvezzük a mátt, és legyünk úrrá a holnapon!* HVG, Budapest, 2012.

ZSÓK Ottó: *A jó és a rossz emberről*. (Ford. Bruncsák István.) Tarsoly, Budapest, 2007.

ZSÓK Ottó: *Pszichológia és logoterápia. Megjegyzések a lélekről és a szellemről*. In: BODÓ Márta szerk.: *Érték, értelem, lelkiesség*. Verbum, Kolozsvár, 2009. 35–47.

ZSÓK Ottó: *Az élet értelmét kereső ember. Viktor Frankl életművéről*. In: BODÓ Márta szerk.: *Érték, értelem, lelkiesség*. Verbum, Kolozsvár, 2009. 49–74.

ZSÓK Ottó: *Geundbedürfnisse und Sinnerfüllung*. In: EGYED Péter szerk. *Logoterápia és egzisztenciaanalízis*, LIBROFIL–EMFT, Kolozsvár–Budapest, 2018. 69–87.